

OMÓWIENIA KSIĄŻEK I CZASOPISM

PSYCHIATRIA. SEDNO, tom 1 i 2.

Red. Pádraig Wright, Julian Stern, Michael Phelan.

Red. Wydania I polskiego: Janusz Rybakowski, Filip Rybakowski

Wydawnictwo Elsevier Urban & Partner Wrocław, t. 1 – 336 stron, t. 2 – 659 stron

Liczba fachowych pozycji książkowych dostępnych dla polskiego Czytelnika, zarówno w języku ojczystym, jak i w językach obcych wzrasta. Oferta jest bardzo szeroka i obejmuje całościowe, obszernie podręczniki psychiatrii, monografie, kompendia oraz prace omawiające tylko wybrane szczegółowe zagadnienia. „Psychiatria. Sedno” (org. *Core Psychiatry*) pod redakcją Pádraiga Wrighta, Juliana Sterna i Michaela Phelana pojawia się na rynku wydawniczym, który pomalą osiąga stan wysycenia. Zasadnicze pytanie potencjalnego nabywcy jest takie: czy pozycja warta jest poświęcenia czasu, uwagi i nakładów finansowych? Oto opis i opinia recenzentów, które, mamy nadzieję, posłużą Państwu pomocą.

Redakcji pierwszego polskiego wydania „Sedna” podjęli się profesor Janusz Rybakowski i doc. Filip Rybakowski. Książkę tłumaczył zespół składający się z profesjonalistów – lekarzy i psychologów.

Autorzy podręcznika to wybitni specjaliści pochodzący z wiodących ośrodków naukowo-badawczych na świecie, w tym z uznawanego za jeden z najlepszych, Instytutu Psychiatrii Maudsley w Londynie.

Książka zredagowana jest w postaci dwóch tomów: tom 1 liczący 336 stron właściwego tekstu oraz tom 2 liczący 659 stron właściwego tekstu, łącznie całość, wraz z przedmowami, notkami o autorach i skorowidzami, obejmuje 1021 stron w formacie A4.

Niezależnie od zgrupowania treści w dwa tomy, podręcznik podzielony został na trzy zasadnicze części. Część 1: „Podstawy psychiatrii”, znalazła się w tomie 1, część 2: „Psychiatria kliniczna”, najobszerniejsza, w obu tomach, zaś część 3: „Rozpoznanie, badanie i leczenie” w tomie 2.

Autorzy zajęli się przedstawieniem zagadnień współczesnej psychiatrii w sposób całościowy. W części 1, „Podstawach...” czytelnik znajdzie 11 rozdziałów, poświęconych, kolejno: zagadnieniom historycznym, neuroanatomii klinicznej, genetyce psychiatrycznej, rozwojowi osobowości, podstawom psychologii, psychopatologii opisowej, aspektom społecznym, socjologicznym i kulturowym, epidemiologii, badaniom naukowym w psychiatrii, a także problemom naznaczania społecznego chorych, antypsychiatrii i ruchowi użytkowników. Unikatowym i niezwykle użytecznym rozdziałem w tej części, szczególnie w dobie medycyny opartej na faktach, jest rozdział 10, przedostatni, poświęcony krytycznej ocenie publikacji i dowodów naukowych. Wydaje się, iż podstawowa orientacja i umiejętności w tym zakresie, przy dużej dostępności najświeższych publikacji i zalewu różnych badań, także o dyskusyjnej metodologii i wątpliwych wynikach, powinny stanowić repertuar umiejętności każdego psychiatry, nie tylko zainteresowanego działalnością naukowo-badawczą.

Zawartość następnych rozdziałów obejmuje; w części 2, klinicznej, omówiono kolejno (w tomie 1; 9 rozdziałów): psychiatryczne aspekty upośledzeń umysłowych, zagadnienia psychiatrii dzieci i młodzieży, zaburzenia osobowości, zaburzenia lękowe, psychiatrię konsultacyjną i medycynę psychosomatyczną, zaburzenia lękowe, psychozy schizofreniczne i pozostałe zaburzenia psychotyczne oraz zaburzenia nastroju, a w tomie 2 (11 rozdziałów):

problematykę samobójstw i samouszkodzeń, niezwykle zespoły zaburzeń psychicznych, aspekty opieki psychiatrycznej u kobiet, następstwa wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie, zaburzenia seksualne, organiczne zaburzenia psychiczne, zaburzenia związane z używaniem substancji, psychiatrię środowiskową i sądową oraz psychogeriatricę.

Z kolei w części 3 (9 rozdziałów) znalazły się rozdziały poświęcone badaniu klinicznemu, systemom klasyfikacyjnym i rozpoznaniu, metodom neuroobrazowym i EEG, stanom nagłym, psycho- i farmakoterapii, a także leczeniu elektrowstrząsowemu i psychochirurgii. Całość kończy rozdział poświęcony etyce i prawu.

Przystępując do naszych refleksji i oceny uważamy, iż książka napisana jest w sposób przejrzysty i komunikatywny. Autorom udało się znaleźć równowagę pomiędzy beletrystycznym rozmachem (niekiedy obecnym w podręcznikach krajowych) a nieco suchą, acz treściwą, skrótowością podręczników zachodnich, głównie amerykańskich. Poruszane zagadnienia są omówione w sposób systematyczny, oparty na wynikach najnowszych, jak i klasycznych już, dobrze dobranych i poddanych krytycznej analizie badań. Autorzy nie stronią od przywoływania dzieł klasyków, po każdym rozdziale zamieszczając bogatą bibliografię, co z pewnością będzie zachętą i inspiracją do dalszego kształcenia. Bardzo wyważone balansowanie pomiędzy pokusą napisania „wszystkiego” a zachowaniem zwięzłości powiodło się we wszystkich rozdziałach. Wydaje się, że tym bardziej tytuł całości, tj. „Sedno” (‘Core’), jest bardzo adekwatny. Zwraca także uwagę wysoki poziom tłumaczenia i redakcji polskiego wydania. Na tym tle, nie umniejszając jednak bardzo dobrego wrażenia wywieranego przez całość, nieco słabiej wypada rozdział 8 (tom 1), poświęcony zagadnieniom psychiatrii kulturowej. Jakkolwiek jego merytoryczna zawartość nie budzi wątpliwości, to czytanie tekstu sprawia pewną trudność ze względów językowych. Trudno przy tym ocenić, czy wspomniane trudności wynikają z mniejszej przystępności tekstu oryginalnego (nie dysponowaliśmy wersją angielską tekstu), czy też z pewnych niedostatków polskiego tłumaczenia. Być może warto, aby przy kolejnych wznowieniach „Sedna” rozstrzygnąć tę kwestię.

Bardzo trudno wyróżnić jest jakiś z rozdziałów, gdyż wyróżnia się całość! Podręcznik napisany jest niezwykle starannie i rozumnie, zredagowany jest w sposób jednolity, zarówno od strony formalnej (bardzo liczne, dobrze opracowane tabele i rysunki, podział na mniejsze podrozdziały i sekcje, wypunktowywanie najistotniejszych informacji, zwięzłość i przejrzystość tekstu, dobry i komunikatywny język), jak i merytorycznej (duży nacisk na wiedzę opartą na faktach, z uwzględnieniem także wiedzy płynącej z praktyki klinicznej). Silną stroną podręcznika z punktu widzenia polskiego czytelnika jest uwzględnienie systemu diagnostycznego ICD-10 oraz odwoływanie się, znacznie częściej niż w podręcznikach amerykańskich, do europejskiej myśli psychiatrycznej, co uwidacznia się w mniejszych rozbieżnościach dotyczących np. definicji i rozumienia objawów i zespołów psychopatologicznych. Oprócz wspomnianego rozdziału 10, podręcznik wyróżnia w sensie merytorycznym podjęcie w oddzielnych rozdziałach problematyki specyfiki zaburzeń psychicznych u kobiet (np. omówienie zaburzeń związanych z ciążą i porodem) oraz następstw wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie.

Poszukując słabych punktów i ograniczeń „Sedna”, poza wspomnianymi już kwestiami językowymi dotyczącymi rozdziału 8, w podręczniku, co zaskakuje, brakuje obszerniejszego przedstawienia zagadnień związanych z zaburzeniami snu. Omówione zostały one w sposób niezwykle okrojony, na niespełna jednej stronie w rozdziale nt. organicznych zaburzeń psychicznych, i ograniczone do wybranych parasomnii i bezsenności. Pewne informacje dotyczące elektrofizjologii snu znalazły także swoje miejsce w rozdziale poświęconym elektroencefalografii. Taki brak będzie niewątpliwie mankamentem dla osób specjalizujących się i zainteresowanych tą problematyką, wydaje się też pewnym niedociągnięciem z punktu widzenia klinicysty. Jak wiadomo, ta grupa zaburzeń jest

powszechna, a prawidłowa, pełna diagnostyka i leczenie w praktyce nieco zaniedbane, uproszczone, często błędne. Większość całościowych podręczników krajowych i zagranicznych poświęca im oddzielne rozdziały.

Podsumowując nasze refleksje uważamy, że „Sedno” to pozycja wydawnicza wyjątkowo dobra, z pewnością jeden z najlepszych podręczników psychiatrii dostępnych obecnie w języku polskim. Powinien znaleźć się w bibliotece wszystkich osób zajmujących się dziedziną zdrowia psychicznego na różnym poziomie zaawansowania, zarówno klinycystów praktyków, jak i badaczy.

Gorąco i z przekonaniem polecamy!

Bartosz Grabski, Grzegorz Mączka